

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ: ΣΥΜΠΤΩΣΗ Η ΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ; (Ιανουάριος 2010)

Συγγραφέας: ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Στη Σύνοδο της Κοπεγχάγης επενδύθηκαν πολλές ελπίδες. Προϊούσης της κλιματικής αλλαγής, η δέσμευση των μεγάλων της γης σε μια συμφωνία για τη μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, ορθά θεωρήθηκε μονόδρομος για την αντιμετώπιση της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Γι' αυτό και είναι απόλυτα δικαιολογημένη η απογοήτευση που σκόρπισε η αδυναμία των ηγετών να καταλήξουν σε μια νομικά δεσμευτική συμφωνία. Η απογοήτευση εξελίσσεται σε ανησυχία, αν ληφθούν υπόψη οι επιστημονικές εκτιμήσεις σύμφωνα με τις οποίες η αύξηση της θερμοκρασίας της γης τις επόμενες δεκαετίες, ακόμη κι αν εφαρμοστούν επακριβώς τα όσα προβλέπει το τελικό κείμενο της Κοπεγχάγης, θα φτάσει τους 3 βαθμούς Κελσίου. Που είναι ήδη αρκετοί για να τεθεί σε κίνδυνο το κοινό μας μέλλον...

Η αποτυχία της Κοπεγχάγης αναδεικνύει τις πραγματικές διαστάσεις του σημερινού προβλήματος του πλανήτη. Η αντιμετώπιση του οποίου δεν είναι συνάρτηση ούτε καλών προθέσεων, ούτε όμως και των πιέσεων των μεγάλων και μικρών οικολογικών ομάδων. Αφού η κλιματική αλλαγή δεν είναι παρά μια μόνον εκδήλωση της ευρύτερης παθογένειας από την οποία υποφέρει ο πλανήτης στις μέρες μας.

Κατ' αρχήν η κλιματική αλλαγή μπορεί να είναι το σοβαρότερο, δεν είναι όμως και το μόνο περιβαλλοντικό πρόβλημα της εποχής. Η εξάντληση των φυσικών, των ενεργειακών και των υδατικών πόρων ως αποτέλεσμα της ανατροπής του ισοζυγίου φυσικής προσφοράς και ζήτησης, η επισιτιστική κρίση και το αδιέξοδο της αγροτικής οικονομίας, η αποψίλωση των δασών, η ρύπανση των νερών και της ατμόσφαιρας, η αστικοποίηση και η ερημοποίηση, η υποβάθμιση σημαντικών χερσαίων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων και η διατάραξη της βιολογικής αλυσίδας, δεν είναι παρά οι άλλες όψεις μιας μείζονος περιβαλλοντικής κρίσης. Η οποία μπορεί να επηρεάζεται άμεσα και να επιδεινώνεται εξ αιτίας της κλιματικής αλλαγής, δεν παύει όμως να αποτελεί πρόβλημα ανεξάρτητο από αυτό της υπερθέρμανσης. Που έχει τις αιτίες του στο

ιδιαίτερα επιθετικό μοντέλο ανάπτυξης των τελευταίων δεκαετιών. Το οποίο με όχημα την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, κατήργησε όχι μόνο τα γεωγραφικά και εθνικά σύνορα για τη διακίνηση του κεφαλαίου και των αγαθών, αλλά πολύ περισσότερο κατήργησε τα όρια και τους περιορισμούς που θέτει η ίδια η φύση. Συμβάλλοντας στην υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας των φυσικών συστημάτων. Κι η απορρύθμιση του κλίματος άλλωστε στην ίδια αιτία αποδίδεται. Αφού συντελείται ως αποτέλεσμα της υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας της ατμόσφαιρας.

Αλλά και πέρα από το ότι η κλιματική αλλαγή αποτελεί μέρος μόνο ενός ευρύτερου περιβαλλοντικού προβλήματος, πόσο τυχαίο είναι αλήθεια σήμερα το γεγονός ότι η οικολογική κρίση εξελίσσεται εν μέσω διεθνούς οικονομικής κρίσης; Και πόσο συμπτωματικό είναι το γεγονός ότι κύρια αιτία της οικονομικής κρίσης φαίνεται να είναι η ίδια επιθετική ανάπτυξη, η οποία υπερέβη και τη φέρουσα ικανότητα της παραγωγικής βάσης της οικονομίας; Και μόνον η θεώρηση των οικονομολόγων για άμεση ανάγκη επαναφοράς στην «πραγματική οικονομία», αρκεί για να επαληθεύσει τα κοινά χαρακτηριστικά με τα οποία εκδηλώνονται οι δύο κρίσεις.

Η επιθετική ανάπτυξη της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας είναι αλήθεια ότι νομιμοποιήθηκε κοινωνικά, επειδή υποσχέθηκε ότι θα συμβάλει στην επίτευξη του οράματος της καθολικής ευημερίας. Μια υπόσχεση όμως που σήμερα ελέγχεται τόσο περιβαλλοντικά, όσο και κοινωνικά. Η περιβαλλοντική διάψευση σχετίζεται με το γεγονός ότι για την ευημερία του 25% της πλούσιας Δύσης, χρειάστηκε να σπαταληθεί περισσότερο από το 70% του παγκόσμιου οικολογικού κεφαλαίου. Γεγονός που σημαίνει ότι για επιτευχθούν τα ίδια επίπεδα ευημερίας και στον φτωχό τρίτο κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας και της Ινδίας, θα χρειαζόταν το φυσικό κεφάλαιο 3 πλανητών σαν τη γη...

Ο κοινωνικός έλεγχος του προτάγματος της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας έρχεται από την ίδια την έδρα αυτού του οικονομικού μοντέλου, τις ΗΠΑ. Όπου σήμερα είναι γνωστό ότι η οικονομική ολιγαρχία των Αμερικανών, ίση με το 1% του συνολικού πληθυσμού, τριπλασίασε μέσα στις τελευταίες 3 δεκαετίες το κεφάλαιό της. Αφού από το 7% του εθνικού πλούτου που κατείχε πριν από 30 χρόνια, έφτασε σήμερα να κατέχει το 20%! Το γεγονός λοιπόν ότι η επιθετική ανάπτυξη βοήθησε τους πλούσιους να γίνουν πλουσιότεροι, ενώ καθήλωσε τους φτωχούς της γης να

υποχρεούνται να αναπτυχθούν με ό,τι απέμεινε από τη ληστρική επιδρομή των πλουσίων στο φυσικό κεφάλαιο της γης, δεν φαίνεται να είναι άσχετο από τη διαφωνία των ηγετών των χωρών του τρίτου κόσμου σε μια συμφωνία για το κλίμα. Αφού μια τέτοια συμφωνία θα απαιτούσε το κόστος της κρίσης να κατανεμηθεί ισότιμα, επί δικαίους και αδίκους.

Το κεντρικό πρόβλημα του πλανήτη λοιπόν σήμερα δεν είναι η κλιματική αλλαγή. Αυτή είναι η κορυφή μόνο του παγόβουνου. Το πραγματικό πρόβλημα που κρύβεται πίσω από την οικολογική, αλλά και από την οικονομική κρίση, είναι η αυτοκαταστροφική πορεία της οικονομικής ανάπτυξης στην εποχή της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας. Γι' αυτό και το αίτημα για μια ανάπτυξη οικονομικά αποδοτική και συγχρόνως κοινωνικά δίκαιη και οικολογικά εφικτή, εξακολουθεί να παραμένει το μεγάλο ζητούμενο της νέας δεκαετίας.